

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

YİRMİYEDİNCİ SÛRE-İ CELÎLE
en-NEML SÛRE-İ CELÎLESİ

Mekkî(; Mekke-i Mükerreme döneminde inmiş)dir.

93 âyet-i kerimedir.

O Rahman ve O Rahîm olan Allah'ın ismiyle!

1- Tâ! Sîn! İşte sana! Bu (sûre-i celîlede anlatıla)nlar, Kur'ân'ın; (hükümleri) pek açık olan / (hakkı-bâtılı, helâl ve haramı) iyice açıklayan / büyük bir Kitab'ın âyetleridir./ Bu (sûre-i celîlede anlatıla)nlar, Kur'ân'ın ve (kıyamete kadar olacaklar kendisinde) pek açık (bir şekilde yazılıp ilgililerine açıklanmış olan Levh-iMahfuz nâmındaki) bir Kitabın âyetleridir. /

2- (Bu âyetler,) inananlar için (doğru yolu gösteren) büyük bir hidâyet (rehberi) ve (cennet) müjde (si)dir.

3- O (mümin) kimseler ki; o (farz) namaz(lar)ı hakkıyla kılarlar, zekâtı verirler, onlar, sadece onlar âhirete de yakînen inanırlar.

4- O kimseler ki âhirete inanmamaktadırlar; gerçekten de Biz (imtihan olsun diye kendilerine şehvet ve kuruntular vererek) onlar için (kötü) amellerini süslemişizdir. Bu sebeple onlar (yapıklarının âkibetini düşünmeksizin o işlerle uğraş içinde) bocalayıp durmaktadırlar.

5- İşte sana! Ancak onlar, (dünyada öldürülmek ve esir edilmek gibi) kötü azap sadece kendilerine ait olan kimselerdir. Âhirette ise ancak onlar (iman etmeleri hâlinde kazanacakları birçok mükâfatı kaçırmalarının yanı sıra, sonsuz azabı hak ettiklerinden) en çok zarar edenlerin ta kendileridirler.

6- Muhakkak ki bu Kur'ân sana(, bütün hükümleri ve hikmetleri her yönüyle kavrayıcı bir şekilde bilen) büyük bir Hakîm ve (geçmiş-gelecek, mevcut olan ve olmayan her şeyi hakkıyla bilen) yüce bir Alîm tarafından elbette iyice öğretilip verilmektedir.

7- Hani Mûsâ (Medyen'den Mısır'a giderken karlı ve karanlık bir havada yolunu kaybedince), ailesine:

"Gerçekten de ben net olarak bir ateş gördüm, yakında o (yolun durumu)ndan size bir haber getireceğim yahut siz ısınasınız diye size ateşten alınma bir meş'ale getireceğim!" demişti.

8- Oraya geldiğinde ise nida olundu ki: "Gerçekten bu ateş(in bulunduğu yer)deki (Mûsâ (Aleyhisselâm) ve melek)ler de, etrafında bulunan (peygamberlerin mabet ve mezarlarını barındıran Şâm toprak)lar(ı) da (birçok hayır ve berekete mazhar olarak) mübarek olsun! (Kelâmının beşer sözüne benzemesinden tenzih ve) tesbîh; bütün âlemlerin Rabbi olan Allah'a!..

9- Ey Mûsâ! Muhakkak şu bir gerçek ki; (her istediğini yapmaya güçlü bir) Azîz ve (yaptığı her şeyde hikmetli bir) Hakîm olan Allah ancak Benim!

10- (Şimdi sana verdiğim mucizeyi görmeyen için) asanı (yere) bırak!" O onu (attığında), sanki gerçekten o küçük bir yılanmış gibi çokça kıpırdanır bir halde görünce, arka dönerek kaçtı da geri dönmedi / (tarafına bile) bakmadı /. (Ozaman Biz buyurduk ki:)

"Ey Mûsâ! (Benden başka hiç kimseden) korkma! Çünkü gerçekten Ben (varken); Benim katımda (vahye muhatap olan) peygamberler (o manevî hâle daldırdıkları bir sırada hiçbir şeyden) korkmaz(lar)!..

11- Lâkin (diğer insanlardan) her kim (bir günah işleyerek) zulmeder, (fakat) sonra (o) kötülüğün ardından (tevbe ederek onu amel defterinden sildiren) yerine bir güzellik getirirse (onun da korkması gerekmez); (zira) şüphesiz ki Ben (tüm günahları çokça bağışlayan bir) Ğafur'um, (kullara çok acıyarak korkularını gideren bir) Rahîm'im!..

12- Bir de (sağ) elini (elbisenin) yaka(sı)nın içerisine sok ki o, (alaca hastalığı gibi) hiçbir kusur bulunmaksızın (, bakılamayacak bir şekilde parlak ve) bembeyaz bir halde çıksın! (Artık haydi sen) dokuz mucizeyle birlikte Firavun'a ve kavmine (git)! Zira şüphesiz onlar (Allah'ın emrinden çıkan) fâsiklar toplumu olmuşlardır."

13- Böylece apaçık bir halde âyetlerimiz onlara geldiği zaman (, Firavun ve adamları inanacakları yerde): "İşte bu aşikâre bir büyüdür!" dediler.

14- Nefisleri(; kalpleri ve vicdanları) onlar(a gösterilen mucizelerin, Allah tarafından olduğun)a kesinlikle iyice inandığı halde, (sırf âyetlere karşı) bir haksızlık yapmak ve üstünlük tasla(yarak imandan kaçılın)mak için onları inkâr ettiler. Artık bak(, gör) ki o fesat çıkarıcı (Firavun ve adam)ların(ın feci) akıbeti nice olmuş!

15- Andolsun ki; elbette Biz Davud'a ve Süleyman'a gerçekten büyük bir ilim verdik de, o ikisi (bu nimete şükür için nice sâlih ameller yaptılar ve): "Bütün hamdler O Allah'a mahsustur ki, inanan kullarından bir çoğuna karşı bizi üstün kılmıştır!" dediler.

16- Böylece Süleymân(, babası) Davud'a (hem peygamberlik hem de saltanat konusunda) mirasçı oldu da (bu nimeti anlatarak Rabbine şükretmek üzere):

"Ey insanlar! Bize kuşların dili öğretilmiş ve (cinlerin, insanların ve rüzgârların yönetimi gibi dünya ve âhiret işleri hususunda ihtiyaç duyacağımız) her şeyden bize (bir nasip) verilmiştir. Şüphesiz ki işte bu, (Allah tarafından bize yapılan) pek açık bir iyiliğin elbette ta kendisidir!" demişti.

17- Cinlerden, insanlardan ve kuşlardan oluşan orduları Süleyman için bir araya getirildi. İşte onların (kalabalıklığı yüzünden hiçbir kimse geri kalmayın diye) öndekileri arkadakileri için durdurulu(p topları)yorlar.

18- Nihayet (Şam'ın) karıncalar(la dolu bir) vadisinin üzerine vardıklarında, (reisleri

olan) dişi bir karınca:

"Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin! Süleyman ve orduları, kendileri farkında değillerken sakın sizi kırmassın(lar)!" dedi,

Kâ'bu'l-Ahbâr (Radyallâhu anh)dan rivayet edildiğine göre; Süleyman (Aleyhisselâm) rüzgâra bindiği zaman ailesini, hizmetçilerini ve birçok adamını, ayrıca onlar için gerekli olan demir tandırlar ve büyük kazanlar gibi birçok malzemeyi yanına alırdı. Böylece o gökle yer arasındayken kazanlar kaynar, ekmekler pişerdi. Rüzgâr kendisini götürürken, önündeki sahalarda atlar seğirtirdi. Bir kere İstahr'dan yola çıkıp Yemen'e giderken yolu Medîne-i Münevvere'ye düştü. Orayı yanındakilere göstererek: "İşte burası, âhir zaman peygamberinin hicret yurdudur, ona inananlara ve uyanlara müjdeler olsun!" dedi. Mekke'ye vardığında Kabe'nin etrafındaki putları görünce durmadan geçti. Beytullâh ağlayınca, Allâh-u Te'âlâ ona ağlamasının sebebini sordu, o: "Yâ Rabbi! Senin peygamberlerinden biri, yanında bulunan evliya topluluğuyla yanımdan geçtiler de, inip namaz kılmadılar, etrafımda ise Sana değil, putlara tapılıyor!" deyince Allâh-u Te'âlâ ona: "Ağlama! Yakında seni secde eden yüzlerle dolduracağım, sende Kur'ân adında yepyeni bir kitap indireceğim, en sevdiğim peygamberim olan âhir zaman nebisini sende göndereceğim ve onun ümmetine haccı farz kılacağım da, içlerinden seni ziyaret edip Bana ibadet eden birçok kullar yaratacağım! Onlar kartalın yuvasına acele gitmesi gibi sana koşacaklar, devenin, yavrusuna ve güvercinin, yumurtasına önem vermesi gibi seni arzulayacaklar. İşte o zaman seni putlardan ve şeytandan temizleyeceğim!" buyurdu. Böylece Süleyman (Aleyhisselâm) Mekke'den geçerek Tâif'te bulunan Südeyr vadisine, oradan da karıncalar vadisine geldiğinde, karıncaları uyaran dişi bir karıncanın bu sözüyle karşılaştı. (Hâzin, Âlusî)

19- (Süleymân (Aleyhisselâm), küçüklükte örnek olmuş bir canlının uyanıklığı, yönettiği varlıkları uyarması ve o toplumun menfaatlerini gözetmesi karşısında hayranlığını gizleyemeyip) **hemen onun sözünden dolayı gülmeye başlayarak tebessüm etti de**(, en ufak bir varlığın konuşmasını dahî bildiğine sevinerek):

"Ey Rabbim! Bana ve ana-babama lütfetmiş olduğun (bunca) nimetine şükretmemi de, (kalan ömrümdede) kendisinden razı olacağın salih bir amel işlememi de bana ilham et ve rahmetinle beni salih kullarının(; İbrahim, İsmâil ve Ya'kûb (Aleyhimüsselâm) gibi geçmiş peygamberlerin) arasına girdir(; ismimi onların ismiyle birlikte yaz, mahşere de onların zümresinde çıkar) / beni salih kullarımla birlikte (cennete) girdir! " dedi.

20- (Yolculuk esnasında Süleyman (Aleyhisselâm)a güneş isabet edince, gölge yapan) **kuşları araştırdı da dedi ki:**

"Bana ne oldu da Hüdhdüd'ü göremiyorum? Yoksa o kaybolanlardan mı oldu?..

21- Andolsun ki; elbette (tüylerini yolup güneşe ya da karıncaların yiyeceği bir yere atarak veya alıştığı arkadaşından ayırarak yahut akranına hizmete mecbur kılarak ya da uyuşmadığı başka hayvanlarla bir kafese koyarak) **ona pek şiddetli bir azap ile mutlaka azap edeceğim yahut yemin olsun ki; mutlaka onu elbette boğazlayacağım; ya da kasem olsun ki; muhakkak bana (özü hakkında) açık ve güçlü bir delil kesinlikle getirecektir (ki kendini cezadan kurtarabilsin)!"**

22- Derken (Hüdhdüd Süleyman (Aleyhisselâm)dan ayrı) **uzun olmayan bir zaman bekledi de hemen (huzuruna gelerek) dedi ki:**

"Senin kendisini kavramadığın bir şeyi ben (her yönüyle) kavradım ve (Yemen'de

yaşayan) **Sebe'** (kavmin)den sana çok önemli kesin bir haber getirdim!..

Allâh-u Te'âlâ, Hüdüh'd'e bu kelâmı ilham edip Süleyman (Aleyhisselâm)a söyleterek, sahip bulunduğu peygamberlik, saltanat ve bunca ilimlere rağmen, en zayıf bir yaratığın bile, onun hiçbir bilgiye sahip olmadığı bir konuda tam bir ilme mâlik olabileceğini göstermiş, bununla da, nefsinin hakir ve ilmini zayıf görmesine yardımcı olarak, ulemânın en büyük fitnesi olan kendini beğenme günahından dâima korunması hususunda ona büyük bir lütufta bulunmuştur.

23- Gerçekten ben, (Belkıs adında) öyle bir kadın buldum ki, o (diyarda buluna)nlara hükümdarlık etmektedir, (krallara lâzım olan) her şey kendisine verilmiştir ve ona âit (altın ve gümüşten mamul türlü türlü mücevherlerle bezenmiş) pek büyük bir taht bulunmaktadır!..

24- Onu ve kavmini, Allah'ı bırakıp güneşe secde ederlerken buldum! Böylece şeytan onlara (güneşe tapmak gibi kötü) amellerini süslü göstermiş de onları o (İslâm dininden ibaret hak) yoldan engellemiştir. Bu yüzden de onlar (doğru yola) hidâyet bulamıyorlar...

25- (Yağmurlar ve bitkiler gibi) göklerde ve yerde gizli olanları (meydana) çıkarmakta olan, gizlemekte olduklarınızı da, açıklamakta bulduklarınızı da bilmekte olan O Allah'a secde etmesinler diye (şeytan onların doğru yoldan uzaklaşmalarına sebep olmuştur)!

26- Allah ki; O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur! O, (gökleri-yerleri kaplayan Kürsî'nin bile, kendisine nispetle sahraya atılmış bir halka kadar küçük kaldığı, en büyük ve ilk cisim olan) pek büyük Arş'ın Rabbidir."

**27- (Hüdüh'd'ün bu ilginç beyanları karşısında Süleyman (Aleyhisselâm)) dedi ki:
"(Bu verdiğin haberlerde) doğru mu söyledin, yoksa yalancılardan mı oldun, yakında bakacağız?!..**

28- (Benim yazmış olduğum) işte şu mektubumu (alıp) götür de onu onlara bırak, sonra (kimseye gözükmeyen, cevaplarını işitebileceğin yakın bir yere doğru) onlardan çekil de bak (bakalım); (mektubuma karşılık olarak) neyi iade edecekler?"

29- (Sebe' ülkesine gelen Hüdüh'd sarayın penceresinden girip, uyuduğu bir sırada onu Belkıs'ın üzerine attı. O hemen telaşla uyanıp kalabalık şûra heyetini toplayarak tahtına çıktı ve) dedi ki:

"Ey ulular! Gerçekten ben (ne yapacağını bilmez bir haldeyim); (zira mühürlü olduğu için) pek değerli ve çok önemli bir mektup bırakıldı bana!..

30- Şüphesiz ki o, Süleymân'dandır ve gerçekten o, (tüm yaratıklarına son derece acıyıcı ve onları çokça esirgeyici) O Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla (kaleme alınmış)dır!..

31- (O bize bazı emirler yöneltmektedir,) şöyle ki: "Bana karşı üstünlük tasla(yarak davetime icabetten kaçın)mayın ve (dînime inanıp, emirlerime uyan) Müslümanlar olarak bana gelin."

32- (Mektubun içeriğini aktaran Belkıs, kavminin ileri gelenlerine fikir danışmak üzere)

dedi ki:

"Ey ulu kişiler! İşim hakkında bana görüş bildirin, (bilirsiniz ki) siz benim yanımda bulunup görüşlerinizi açıklayıncaya kadar ben hiçbir işi kesin hükme bağlayan biri olmadım!"

33- Dediler ki: "Biz (sayı ve imkân bakımından) büyük bir kuvvetin mâlikleriyiz, (savaş konusunda da) pek güçlü bir kahramanlık ve cesaret sahipleriyiz, (emredersen onlarla savaşabiliriz,) ama yine de (harb edip etmeme hususunda) emir (ve ferman) sana (bırakılmış)dir, artık bak (bakalım) ki, ne şeyi emredeceksin !"

34- (Kavminin ulularının, savaş yanlısı olma gibi bir yanlışa meylettiklerini fark eden Belkıs, Süleyman (Aleyhisselâm)ın üstün gücünü ve emrine itaatsizlik durumunda başlarına ne felâketler gelebileceğini onlara açıklamak üzere) **dedi ki:**

"Hükümdarlar bir memlekete (savaş açarak galibiyetle) girdikleri zaman, (binaları yıkmak ve malları telef etmek suretiyle) gerçekten orayı ifsat ederler ve oranın halkının ulularını (katliâm, esaret ve sürgün gibi türlü türlü ihanetlere maruz bırakarak) alçaklar hâline getirirler. İşte sana! Onlar sürekli böyle yaparlar(, herhalde bunlarda öyle davranacaklardır)..."

35- Muhakkak ki ben onlara (yüzlerce iyi cins binek üzerinde eşsiz mücevherlerle bezenmiş genç hizmetçilerden oluşan) değerli birtakım hediyeler göndericiyim de, gönderilen (elçi)ler ne (türlü bir karşılık) ile dönecektir (diye) bir bakı(p ona göre davranı)cıyım(; eğer sadece bir hükümdârsa bunları kabul edecektir; aynı zamanda bir peygamberse, dînine uymadığımız sürece bizden asla razı olmayacaktır)!"

36- (Gönderilen heyetin başında bulunan kişi hediyelerle) Süleymân'a geldiği zaman, o (onların getirdiği hediyeleri küçümseyerek) **dedi ki: "Siz bana değer siz bir malla mı yardım etme(ye teşebbüs etme)ktesiniz?!"**

İşte Allah'ın bana vermiş olduğu (peygamberlik, ilim ve saltanat gibi) şeyler, size vermiş bulunduğu (dünya malları)ndan çok daha üstündür. Doğrusu hediyelerinizle ancak siz sevinirsiniz. (Çünkü siz görünen hayattan başka bir şey bilmediğiniz için, aranızda alıp verdiğiniz hediyelerle mallarınızı artırır ve akranınıza karşı iftihar edersiniz. Ama benim bu gibi şeylere ihtiyacım yoktur!)

37- (Ey elçi! Getirdiklerini alarak) onlara dön(üp şu haberimi ulaştır), (Müslüman olmamaları hâlinde) **andolsun ki; elbette hemen onlara güçlü birtakım ordularla geliriz ki, kendileri için onların karşısında hiçbir mukabele (ve karşı durabilme imkânı) olamaz ve yemin olsun ki; muhakkak kendileri (esir edilerek) küçük düş(ürül)müş hakir kimseler halindeyken onları oradan çıkarırız!"**

38- (Elçi geri döndükten sonra Süleymân (Aleyhisselâm) Allâh-u Te'âlâ'nın üstün gücünü Belkıs'a gösterip de İslâm'a girmesini kolaylaştırmak için etrafında bulunan eşrafa) **dedi ki:**

"Ey ulular! Onlar bana Müslümanlar hâlinde gelmeden önce, bana onun (kapalı kapılar ardında korumalarla muhafaza ettiği) tahtını hanginiz getirebilir?"

39- Cinlerden (pis huylu, inatçı ve güçlü) bir ifrit dedi ki:

"Sen (sabahları insanlara hüküm vermek için oturduğun bu) makamından (öğlen vakti) kalkmadan önce ben onu sana getiririm; gerçekten de ben buna karşı elbette pek güçlü ve çok güvenilir biriyim(; onu taşımak bana zor gelmeyeceği gibi, hiçbir

parçasına zarar dokundurmadan sapasağlam bir şekilde onu sana teslim ederim)."

40- Kendi yanında (Tevrat ve Zebur gibi, Süleymân (Aleyhisselâm)dan önce indirilmiş) **kitap(lar)dan** büyük bir ilim bulunan o (Âsaf ibni Berhiyâ isimli siddîk) **kişi** (kendisiyle dua edildiği anda kabul eseri görülecek olan ism-i a'zamı bildiği için): **"Gözün(ü bir tarafa çevirdiğinde, o) sana geri dönmeden ben onu sana getiririm!" dedi. O** (zatın, ism-i a'zamı okumasıyla Süleyman (Aleyhisselâm)) **onu yanında yerleşmiş bir halde görünce**(, bu nimete şükretmek üzere):

"İşte (göz açıp kapayacak kadar kısa bir zamanda) **bu** (muradımın gerçekleşmesi), **Rabbimin** (bana lütfetmiş bulunduğu) **fazlındandır. Tâ ki O, şükürde mi bulunacağım yoksa** (kendime bir pay çıkararak yahut hakkıyla şükredemeyerek) **nankörlük mü yapacağım diye beni imtihan** (edenin muamelesine tâbi) **etsin** (için bunu bana vermiştir)!

Kim şükrederse, (bununla nimetinin devamını ve artışını sağlayacağından) **ancak kendisi için şükretmiş olur; her kim de nankörlükte bulunursa, Şüphesiz ki benim Rabbim** (kimsenin şükrüne ihtiyacı olmayan bir) **Ğaniyy'dir**, (nankörlük yüzünden nimetini kesmeyecek derecede iyilik sahibi bir) **Kerîm'dir."**dedi.

41- (Süleymân (Aleyhisselâm)) **dedi ki: "Onun** (şaşırması) **için tahtını(n şeklini değiştirip) tanınmaz hâle getirin ki; bakalım** (onu tanıma konusunda) **doğruyu bulabilecek mi, yoksa doğruyu bulamayanlardan mı olacak?"**

42- O geldiği zaman (tahtı kendisine gösterilerek) **denildi ki: "İşte senin tahtın bunun gibi miydi?"**

O: "Sanki bu odur! Bu (mucizenin zuhûru)**ndan önce**(, Hüdhd'ün gelişiyile) **bize** (Allah'ın üstün gücü ve senin peygamberliğin hakkında) **ilim verilmişti de zaten biz Müslümanlar olmuştuk!" dedi.**

43- (O, Hüdhd'ün haberiyle İslâm'ı kabullenmişti) **ama** (evvelce) **Allah'ı bırakıp da tapar olduğu o şey**(in, kavmi tarafından vazgeçilemeyecek eski bir âdet olarak benimsenmiş olması) **onu(n bunu daha önce açıklamasını) engellemişti, çünkü o, gerçekten de** (azılı) **kâfirler olan bir kavimden idi.**

44- Ona: "(Cinlerin, su gibi berrak kristallerden katlar hâlinde bina edip içerisine her türlü deniz hayvanını yerleştirdikleri) o köşke / o avluya / gir!" denildi. O onu gördüğünde, onu derin bir su sandı da (etekleri ıslanmasın diye) **ayaklarından** (bir miktar) **açtı. O**(na bakmamak için gözünü çeviren Süleymân (Aleyhisselâm)): **"(Eteğini açmana gerek yok! Çünkü) gerçekten de o, billurlardan düzlen**(erek pürüzsüz ve kaygan bir hale getirilmiş) **bir köşktür / avludur !!" dedi.**

O (Belkıs hayranlık uyandıran bu hâdise karşısında) **dedi ki:**

"Ey Rabbim! Muhakkak ben (bunca zaman seni tanımayarak) **nefsime zulmetmişim.** (Şimdi ise) **Süleyman ile birlikte bütün âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim oldu**(ğumu açıkladı)m!"

45- Andolsun ki; elbette Biz Semûd (toplumun)a (soy bakımından) **kardeşleri olan Salih'i gerçekten: "Allah'a ibadet edin!" diye** (emretmesi için) **gönderdik.**

Birdenbire onlar (mümin ve kâfir olan) **iki fırka**(ya ayrıldılar) **ki; birbirleriyle çekişip duruyorlar.**

46- (Salih (Aleyhisselâm) kâfirlere) **dedi ki: "Ey kavmim! O** (tevbe ve iman gibi) **güzel**

olan şeyden önce o (başınıza gelecek azaplar gibi) kötü şeyi niçin acele istiyorsunuz?! Siz (belâ isteyeceğinize, tevbeniz kabul edilerek) rahmet olunmanız diye Allah'tan bağışlanma isteseneze!"

47- Dediler ki: "Biz seninle de, beraberinde bulunan (mümin) kimselerle de uğursuzluğa uğradık(, siz yeni bir din çıkardığınızdan beri kıtlıklar ve belâlar üzerimizden kalkmaz oldu)!" Dedi ki:

"Sizin uğursuzluğunuz(a sebebiyet veren şey) Allah katında (yazılı bulunan inkâr ve isyanınız)dır. Doğrusu siz öyle bir toplumsunuz ki (bazen nimetler, bazen de musibetlerle) imtihan olunmaktasınız / azaba uğratılmaktasınız !!"

48- O (Semûd kavminin yaşadığı Hicr isimli) şehirde (ileri gelen ailelerin çocuklarından) dokuz kişi vardı ki, (türlü türlü zulüm ve günahlar işleyerek) o yerde sürekli fesat çıkarıyorlar da, (bir kere olsun) islâha (ve insanların yararına) çalışmıyorlardı.

49- (Salih (Aleyhisselâm)ın tebliğinden kurtulamayacaklarını anlayan kâfirler birbirlerine) dediler ki:

"Siz (aranızda) 'Andolsun; elbette ona da, ailesine de kesinlikle bir gece baskını yapacağız, sonra da yemin olsun ki; mutlaka (kan sahibi olan) velîsine: '(Onlara saldırmak bir yana,) biz onun ailesinin helak oluşuna bile şahit olmadık / biz onun ailesinin helak edildiği yerde dahi bulunmadık / şüphesiz ki biz elbette doğru söyleyen kimseleriz!' diyeceğiz' diye Allah (adın)a yeminleşin!"

50- Böylece onlar (Salih (Aleyhisselâm)a suikast düzenleme niyetiyle) büyük bir hile yaparak tuzak kurdular; Biz de kendileri farkında bile değillerken onları görülmedik bir helak edişle helake uğrattık / tam bir ceza olarak, hile yapmalarının karşılığını verdik /.

Rivayete göre; Salih (Aleyhisselâm) Hicr'deki bir vadide kendisine bir mescit edinmişti ki orada namaz kılardı. Ona suikast düzenlemek isteyen kâfirler "Salih üç güne kadar bizden kurtulacağını sanıyor ama üçüncü gün olmadan biz ondan da ailesinden de kurtulacağız!" dediler ve: "Namaz kılmak için buraya geldiğinde onu öldürürüz, sonra da ailesine dönüp onları da öldürürüz, akrabasından arkalarını arayanlar olursa, onlara da: 'Bizim bir şeyden haberimiz yok!' diyerek mevzuyu kapatırız!" dediler. Bunun üzerine onlar o vadiye doğru giderlerken etraflarına düşen bir kaya ile hiç çıkamayacakları bir yerde mahsur kaldılar. O sırada kavimleri çokça aramalarına rağmen onların yerini tespit edemedi. Böylece onlar buldukları yerde helak olurlarken, Salih (Aleyhisselâm)a suikast düzenlemelerine rıza gösteren kavimleri de Cebrail (Aleyhisselâm)ın öldürücü nârasıyla helak edildiler, işte Allâh-u Te'âlâ Salih (Aleyhisselâm)ı ve müminleri onların şerrinden bu şekilde kurtardı. (Nesefî, Beyzâvî, Âlûsî)

51- Şimdi bak (gör) ki; tuzak kurmalarının (feci) akıbeti nasıl olmuş ki, gerçekten Biz onları da, (suikasta iştirak etmeseler de, razı olarak ortak olan) toplumlarını da bir daha (bellerini doğrultup) düzelemeyecekleri bir şekilde topluca kırıp geçirmişiz!

52- İşte sana! Bunlar, onların (şirk koşarak ve mucize talepleri üzerine kayadan çıkarılan deveyi keserek Allah'ın âyetlerine yapmış oldukları) zulümleri sebebiyle ıssız kalan / yıkılarak altüst olan / evleridir!

İşte sana! Gerçekten de bu (şekilde helake uğratılmaları)nda, (bilinmesi gereken şeyleri) bilmekte olan bir toplum için elbette pek büyük bir âyet (ve zulümden caydırıcı bir ibret) bulunmaktadır.

53- Böylece Biz (Salih (Aleyhisselâm) ile birlikte) **o** (binleri aşkın) **kimseleri**(, kâfirlerin başına gelen belâdan) **kurtardık ki, iman etmişler ve** (inkârlardan da günahlardan da) **hakkıyla sakınmakta olmuşlar.**

54- Lût'u da (ümmetine peygamber olarak Biz göndermiştik)! **Hani o, kavmine demişti ki:**

"Siz (fuhuş esnasında birbirinizi) **görmekte olduğunuz halde o** (livâta gibi) **en çirkin işi mi yapıyorsunuz? / Siz o en çirkin işi mi yapıyorsunuz? Oysa siz** (yaptığınız işin çirkinliğini) **biliyorsunuz! /**

55- Gerçekten de siz, elbette kadınları bırakıp, şehvet yüzünden erkeklere mi yaklaş(arak eşcinsellik yap)**ıyorsunuz? Doğrusu siz öyle** (bozuk) **bir toplumsunuz ki** (bu işin fenalığını) **bilmiyor**(muş gibi davranıyor)**sunzu / siz öyle bir toplumsunuz ki** (bu işin kötü sonucunu) **bilmiyorsunuz / siz öyle bir toplumsunuz ki beyinsizlik ediyorsunuz / ! "**

56- Bunun üzerine kavminin cevabı: "Lût ailesini memleketinizden çıkarın. Zira gerçekten onlar öyle insanlardır ki, (yaptığımız eşcinselliği kötü sayıp) çokça temizlik taslamaktadırlar!" demelerinden başkası olmamıştır.

57- Biz de hemen onu ve (sadece müminlerden oluşan tüm) **ailesini** (azaptan) **kurtardık. Ancak** (kâfir olan) **hanımı müstesna! Biz onu** (azap içerisinde) **kalanlardan olarak takdir ettik!**

58- Bir de üzerlerine (balçıktan pişirilmiş) **görülmedik bir yağmur yağdırdık. Artık o uyarılanların yağmuru çok kötü olmuştur!**

59- (Habîbim! Bunca peygamberlerin kıssalarını öğrenme nimetine şükürde bulunmak ve o seçkin kulları selâmlamak üzere) de ki: "Bütün hamdler Allah'a mahsustur; selâm ise o seçmiş olduğu kulları üzerine olsun!" Allah mı (Kendisine ibadet edenler hakkın-da) **hayırlıdır, yoksa şirk koşmakta oldukları** (o âciz) **şeyler mi** (tapanlarına yararlıdır)?! (Tabi ki Allah hayırlıdır! Çünkü O, Kendisine yalvaranları dâima kurtarmakta, putlarsa, azaba çarpılan müşrikleri hiçbir zarardan kurtaramamaktadır.)

Âyet-i celîlede geçen "Seçkin kimseler"den maksat; bazı âlimlere göre özellikle peygamberlerdir. İbni Abbâs (Radıyallâhu anhaümâ) ise: "Bunlar Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in ashabıdır ki, Allâh-u Te'âlâ onları peygamberi için özel olarak seçti!" demiştir. Süfyân-ı Sevri (Rahimehullâh) da bu selâmın özellikle sahâbe-i kirama yöneltildiğini nakletmiştir. (Âlûsî)

60- (Dünyanın yaratılışı ve sizin yaşamınız hususunda hiçbir etkisi bulunmayan bâtil ilâhlar mı hayırlıdır,) yoksa O Zât mı ki gökleri ve yeri yaratmıştır ve sizin için gökten bir su indirmiştir de; Biz onun sebebiyle, (bakanlarına) sevinç veren bir güzelliğe sahip nice bostanlar bitirmiştir. Onun (meyveleri vesâir vasıflarını yaratmanız bir yana) **ağacını**(n kütüğünü bile) **bitirmeniz sizin için** (imkân dâhilinde) **olamaz!**

Allah ile birlikte bir ilâh mı var?!

Doğrusu onlar öyle (hatalı) **bir toplumdur ki** (hak olan tevhîd inancından) **sapmaktadırlar / (âciz varlıkları, böyle bir kudret sahibine) denk tutmaktadırlar /**

61- (Dünyada rahatça yerleşip güzelce yaşayabilmeniz için size hiçbir imkân sağlayamayan zavallı ilâhlar mı daha iyidir,) yoksa o yeri (düzgün bir halde döşeyerek,

canlılar için) **bir yerleşim yeri yapmış olan, aralarında nice ırmaklar yaratmış bulunan, onun(, üzerindeki sallamaması) için sabit dağlar belirlemiş olan, (tatlı ve tuzlu) iki deniz arasında da (bir birine karışmamaları için) engelleyici bir şey meydana getirmiş bulunan Zât mı?!**

Allah ile birlikte bir ilâh var mı?! Doğrusu onların ekseriyeti (hak nedir, bâtil nedir) bilmezler!

62- (Kendilerine dua edenlerin farkında bile olmayan ve size yeryüzünde hiçbir imkân sağlayamayan putlar mı daha menfaatlidir,) **yoksa Kendisine dua ettiği zaman, zorda kalan(ın yakarışın)a sürekli icabet eden, o kötülüğü aç(ıp kaldır)an ve sizi (geçmiş ümmetlerin ardından) yerin (yönetiminin yetkili) halifeleri kılan Zât mı?! Allah ile birlikte bir ilâh var mı?! Pek az öğütleniyorsunuz!**

Zora düşmüş bazı kimselerin, kısa zamanda dualarının kabulünün eserini görmemeleri âyet-i kerime ile çelişmez. Zira Allâh-u Te'âlâ'ya dua eden bir kulun duasının faydası, mutlaka ya dünyada ya da âhirette kendisine dönecektir. Kimine dünyada özel isteği verilmese de, istediğinden daha üstünü lütfedilmekte, kimine de istediği anda değil de, daha sonra verilmektedir. Bazısı da hakkında hayırlı sanarak bir şey istemekte, ama onun o isteği yerine getirilmeyerek kendi farkında olmadan ona iyilik yapılmaktadır. (Âlûsî)

63- (Sizi yolculuklarınızda istediğiniz hedeflere ulaştırmaktan, kuraklığa tutulduğunuzda da, müjdecî rüzgarlar ve hayat veren yağmurlara kavuşturmaktan büsbütün âciz birtakım varlıklar mı faydalıdır,) **yoksa O Zât mı ki, karanın ve denizin karanlık (yol)larında (yıldızlar, dağlar, rüzgarlar ve türlü türlü nakil vasıtaları ile) sizi maksadınıza (ancak) O eristirmektedir ve yine O Zât mı ki, rüzgârları rahmetinin (eseri olan yağmurun) öncesinde müjdeciler olarak (sadece) O göndermektedir?! Allah ile birlikte bir ilâh mı vardır?!**

Onların ortak koşmakta oldukları şeylerden / onların şirk koşmalarından / Allah dâima pek yüce olmuştur!

64- (Hiçbir şey yaratamayan, üstelik kendileri yaratılmış olan âciz mahluklar mı sizin için yararlıdır,) **yoksa O Zât mı ki, halkı ilk başta (yoktan) yaratmaktadır, (öldürdükten) sonra da onları (dirilterek, son suz hayata) geri döndürecek ve yine O Zât mı ki, gökten de yerden de sizi rızıklandırmaktadır?! Allah ile birlikte bir ilâh mı vardır?!**

(Habîbim! Müşrikleri art arda sıralayacağın delillerle rezil etmek için) **de ki:** "(Allah'tan başkasının, anlatılanlardan herhangi birini yapmaya güçlü olduğuna dâir aklî ya da nakli) **delilinizi getirin! Eğer (davanızda) doğru kimseler olduysanız (bunu yapmalısınız)!"**

65- (Habîbim! Sana kıyametin ne zaman kopacağını soran müşriklere) **de ki:** "**Göklerde ve yerde Allah'tan başka kimse(, kendisi hakkında; hesap, tecrübe, vasıta, karîne ve emâre bulunmayan bir) gaybı (O bildirmedikçe) bilemez! Onlar (ne zaman öleceklerini de) ne vakit diriltileceklerini de bilemezler!**

66- (Hakkında hiçbir ilim sebebine sahip olmadıkları dirilme zamanı bir yana,) **doğrusu onların âhiret(in varlığı) hakkındaki bilgileri (kazanmalarını sağlayacak aklî ve naklî bir çok delil) art arda gelerek iyice olgunlaşmış(ken onu bile doğru anlayamamışlar)dır(, delilleriyle aşikâr olan bir gerçeği dahî anlayamayanlar gaybı nasıl bilebilirler?) / âhiret hakkında (bunca delil varken) onların bilgileri (artacak yerde) art arda tükenmiştir /; doğrusu (şüphelerini giderecek kesin deliller mevcutken, yine de) onlar ondan büyük bir şüphe içerisindedirler; dahası (basiretleri bozulduğu için) onlar onun (inkârı)**

yüzünden kördürler. (Zira âhirete inanmamak, kişiyi sadece dünyevî menfaatlara bağlı kılaçağından, delillere karşı kör bir hale getirir.)"

67- O kâfir olmuş kimseler dedi ki:

"Biz ve babalarımız (ölümümüzün ardından) **bir toprak olduğumuz zaman mı, gerçekten biz mi elbette** (kabrlerimizden) **çıkartılan kimseleriz?**

68- Andolsun ki; gerçekten biz de, babalarımız da daha önce (Muhammed (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem) bize bunu bildirmeden) **işte bununla elbette vaad olunmuştuk! İşte bu** (diriltirme vaadi), **evvelkilerin yazıp çizmiş olduğu birtakım yalanlardan başkası değildir!"**

69- (Habîbim!) De ki: "Yer(yüzün)de yürüyü(p gezi)n de, hemen bir bakın ki, o (şirke düşen) **suçluların (feci) akıbeti nasıl olmuş?"**

70- (Habîbim!) Sen onlar(ın inkârları)a karşı tasalanma, kuracakları hilelerden dolayı da hiçbir darlık (ve sıkıntı) **içerisinde bulunma!** (Çünkü Allah seni onların şerrinden mutlaka koruyacaktır.)

71- Diyorlar ki: "İşte bu (azap) **vaad(i) ne zaman** (yerini bulacak)dır? **Eğer** (davanızda) **doğru kimseler olduysanız,** (bize vaktini açıklayın)!"

72- De ki: "(bizce) umulmaktadır! (Alay ederek) **acele istemekte olduğunuz o** (azap dolu) şeylerin **bir kısmının size tamamen ulaşmış olması / iyice yaşanmış olması !!** (Nitekim bunu çok yakında Bedir'de göreceksiniz)!"

73- Şüphesiz senin Rabbin insanlara karşı elbette pek büyük bir iyilik sahibidir (de onun için azaplarını geciktirmektedir), **lâkin onların pek çoğu** (bu nimete) **şükretmezler.**

74- Muhakkak senin Rabbin, onların göğüslerinin (sana karşı) **gizlemekte olduğu** (düşmanlık ve nefret gibi) **şeyleri de, açıklamakta buldukları** (hakaret ve inkâr içeren işaretler ve sözler gibi) **şeyleri de elbette bilmektedir.**

75- Gökte ve yerde iyice gizlenmiş hiçbir şey yoktur ki, (onun bilgisi, ilgili meleklerle göre) **pek açık olan** (Levh-i Mahfuz isimli) **yüce bir kitapta bulunmasın.**

76- Şüphesiz işte şu Kur'ân İsrâîloğullarına o şeylerin pek çoğunu (doğruca) **anlatmaktadır ki, onlar onun hakkında ihtilâf etmektedirler!**

77- Şüphesiz ki o (Kur'ân), **inananlar için elbette pek büyük bir hidâyet** (rehberi) **ve** (ebedî azaptan korunmalarını sağlayan) **yüce bir rahmettir.**

78- Muhakkak senin Rabbin o (Kur'ân'a inananlarla, onu inkâr etmiş ola) **nlar arasında Kendi**(sine mahsus dosdoğru) **hükmüyle karar verecektir. Zaten** (hükmü reddedilemeyecek yegâne güce sahip) **Azîz de,** (kimin hakkında ne karar vereceğini iyi bilen) **Alîm de ancak Odur.**

79- O halde sen, (kâfirlerin düşmanlığına aldırmayıp, tüm işlerini) **Allah'a** (ısmarlayarak ancak O'na) **tevekkül et! Çünkü şüphesiz ki sen pek açık bir hak üzeresin!** (Allah'ın yardımına güvenmek de ancak senin gibi haklılara yaraşır.)

80- Şüphesiz ki sen (dinlediklerinden faydalanamayan) **ölüler** (durumundaki kâfirler)e de (hak ve hakikati) **işittiremezsin**, (hiçbir ses duymayan) **sağirlara da çağrıyla işittiremezsin; hele arka dönenler hâlinde kaçtıkları zaman!**

81- Sen (Allah tarafından basiretleri bağlanmış) **körleri**, (yoldan) **sapmalarından çevirip doğru yola irşâd edici biri de asla değilsin!**

Sen ancak Bizim âyetlerimize inanmakta olan kimselere (hakikatleri) **duyurabilirsin, çünkü** (sadece) **onlar** (sürekli hakka boyun eğen ihlâslı) **Müslümanlardır!**

82- O (kıyametin kopmasıyla ilgili) **söz**(ün vukuu iyice yaklaşmış) **onlar üzerine gerekli olduğu zaman. Biz onlar**(a azap etmek) **için yerden öyle büyük** (ve müthiş) **bir Dâbbe çıkarırız ki, o onlara, gerçekten insanların** (kıyamet alâmetleriyle, özellikle de Dâbbetü'l-arz'ın çıkışıyla ilgili) **âyetlerimize yakinen inanmamakta bulunmuş oldukları** (için azaba uğraya cakları)nı **söyler.**

İbni Ebî Şeybe, Tirmizî, İbni Mâce ve Müsned-i Ahmed gibi birçok sahih kaynaktan zikredilen yüzlerce hadîs-i şerif ve rivayetlerden Ehl-i Sünnet ulemâsının çıkardığı itikâdî hükme göre: "Bahsi geçen Dâbbe, asla insan türünden olmayan, olağanüstü büyüklüğe sahip, tüylü ve dört ayaklı bir mahluktur ki, Mekke'den çıkacak, yanında bulunan Mûsâ (Aleyhisselâm)ın asâsıyla kâfirlerin burnunu kıracak, Süleyman (Aleyhisselâm)ın mührüyle de Müslümanların yüzünü damgalayıp parlatacaktır!" (Taberi. 10/14-16; İbnî Ebî Hâtim, 9/2923-2926; Suyûti, ed-Dürrü'l-mensûr, 6/377-383; Âlûsi, 20/21-25)

Dolayısıyla "Bu gibi rivayetleri akıl-mantık almaz!" diyerek, bu hayvanı: "İnsanlığın bozulması, insanlara ve yeni çıkan bazı cihazlara bulaşan mikrop ve virüsler, ya da hilkat garibesi birtakım insanlar" diye yorumlamak, dini insanların akıllarına yaklaştırma gibi iyi niyetle yapılan bir te'vil olarak asla görülemez. Zira sahabe ve tabiin oluşturduğu seleften nakledilmeyen bir tevil, hiçbir zaman itikâdî konuda bir hüküm getiremez. Bilakis bu, dini değiştirme anlamında bir tahrif sayılır.

Zaten gayba iman; "Akıl almasa da, Allah ve Rasûl'ün tüm buyruklarına, hiçbir yorum katmadan kesinlikle inanmak" demektir. "Aklim almıyor" diye İslâm'ın zaruri bir hükmüne inanmamaksa katıksız kâfirliktir. Âyet-i kerimede de belirtildiği üzere; bu büyük mahluk çıktığı zaman kıyamet alâmetleriyle ilgili âyet ve hadislere inanmayanlara gereken cevabı verecektir.

83- (Habîbim!) Her bir ümmet içerisinden; âyetlerimizi yalanlamakta (önder) olan kalabalık bir cemâati (mahşere) **toplayacağımız günü** (hatırla)ki, **işte** (birbirlerine yetişerek topluca azaba uğratılınsınlar diye) **onların önde gidenleri sonrakileri için durduruluyorlar!**

84- Nihayet (mahşere) **geldikleri zaman O** (Allah u Te'âlâ onlara); **"Siz** (bugüne kavuşacağınızı bildiren) **âyetlerimi yalanladınız öyle mi?! Oysa onları** (iyice düşünüp) **bilgi bakımından kavramamıştınız! Yoksa siz** (Biz bilmeden) **neleri yapmakta bulunmuşunuz?"** buyurur.

85- Böylece zulümleri sebebiyle o (azap) **söz**(ü) onlar üzerine gerekli olmuştur da, **artık onlar** (ağızlarına mühür vurulduğu için) **konuşamazlar.**

86- Onlar görmediler mi ki, Biz gerçekten geceyi (insanlar) **kendisinde sükûnet bul**(arak huzura kavuş) **sunlar diye** (karanlık) **yarattık, gündüzü de** (ihtiyaçlarını

görmeleri için) **aydınlık olarak** (halkettik)! **İşte sana! Şüphesiz ki; iman etmekte olan bir toplum için, elbette bunda pek çok ve çok büyük âyetler vardır.**

87- O Sûr (adındaki boru) **içerisine** (İsrâfil (Aleyhisselâm) tarafından) **üfürüleceği günü de** (yâd et) **ki, artık Allah'ın dilemiş bulunduğu** (bazı melekler, şehitler ve Mûsâ (Aleyhisselâm) gibi) **kimseler dışında göklerde olanlar ve yerde bulunanlar öldürücü bir dehşete kapılmıştır! Böylece** (Sûr'a ikinci defa üfürüldüğünde ise) **her biri O** (nun huzuru) **na** (boyun bükmüş ve) **alçak duruma düşmüş kimseler olarak varmışlardır.**

88- (Sûr'a ilk üfürülüştü) **dağları görürsün de, onları yerlerinde duran şeyler sanırsın, hâlbuki onlar** (rüzgârların hızla sürüklediği) **bulutların geçişi gibi geçip gitmektedir,** (ama büyüklüklerinden ve yoğunluklarından dolayı süratlerini fark edemezsin)! (İşte bütün bunlar, yarattığı) **her şeyi sağlam yapmış olan O Allah'ın sanatı olarak** (gerçekleşecektir)!

Şüphesiz ki O, yapmakta olduklarınızı (n görünen ve görünmeyen her yönünü hakkıyla bilen bir) **Habîr'dir.**

89- Her kim (iman ve kelime-i şehâdet gibi) **o güzel şeyi** (mahşere) **getirirse, ondan dolayı kendisi için** (cennet gibi) **pek büyük bir hayır vardır.**

İşte o gün onlar, (cehenneme düşme endişesi gibi) **son derece büyük bir korkudan emindirler.**

90- Her kim de (kâfirlik ve şirk gibi) **o kötü şeyi** (âhirete) getirirse, **onların da yüzleri / kendileri / o** (cehennem) **ateş(i) içerisine tepetakla atılmıştır.** (O zaman onlara:) **"Siz** (dünyadayken) **yapmakta bulunmuş olduğunuz şeylerden başkasıyla cezalandırılmıyorsunuz!"** (denilecektir.)

91- (Habîbim! O kâfirlere dünya ve âhiretle ilgili önemli haberleri bu sûrede beyan ettikten sonra de ki:) **"Ben ancak işte şu** (Mekke) **şehrin(in) Rabbine ibadet etmemle emrolundum ki, orayı O haram kılmıştır.** (Bu yüzden suçlu olsa da oraya sığınana dokunulamaz, otları koparılamaz, avı bile kaçırılmaz.) **Zaten** (yaratılmak ve mülkiyet bakımından) **her şey de sadece O'na aittir. Ayrıca ben Müslümanlardan olma** (kta sabit olma) **mla / (kendilerini Allah'a) teslim edenlerden olayım diye /** (Rabbimin tüm hükümlerine) **boyun eğenlerden olmam ile / emrolundum..**

92- Bir de (insanları davet etmek ve içerisindeki ince ilimlere vâkıf olmam için) **art arda Kur'ân okumamla** (memur kıldım)!" **Artık her kim** (sana ve Kur'ân'a uyararak) **hidâyete ererse, o ancak kendisi için hidâyet bulmuş olur,** (zira bunun tüm menfaatleri kendisine âit olur). **Kim de** (inkâr edip yüz çevirerek) **sapıtırsa, sen de ki: "Ben ancak uyarıcılardanım,** (sizi zorla inandırmaya görevli değilim)!"

93- (Habîbim! Sana verdiğim bunca nimete hamd ve inkarcıları tehdit etmek üzere) **de ki: "Bütün hamdler Allah'a mahsustur. Pek yakında O size** (ayın yarılması, duman belirmesi ve Bedir'de meleklerin sizinle savaşmak için İnmesi gibi sizi kahredecek olan) **âyetlerini gösterecektir de siz onları** (n Allah'tan geldiğini) **anlayacaksınız** (ama o zaman bunun size bir faydası olmayacaktır)!"

Zaten Senin Rabbin sizin yapmakta olduklarınızdan asla gafil (ve habersiz) **değildir,** (dolayısıyla kâfirler, azaplarının geciktirilmesinin bir ihmâl ve gaflet sonucu olduğunu sanmasınlar)!

KUR'ÂN'I MECÎD
VE
TEFSİRLİ
MEÂL-i ÂLÎSÎ

Mahmud Ustaosmanođlu